

Огляд законодавства

Огляд законодавчих змін, що стосуються внутрішнього переміщення, підготовлений УВКБ ООН | Серпень 2019

Набули чинності

- Порядок перетину лінії розмежування
- Зміни до процедури надання субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам
- Зміни до процедури виплати пенсій ВПО, включаючи тих, хто відмовився від довідки ВПО
- Постанови для імплементації Закону про зниклих безвісти

Інші події

- Виборчий кодекс
- Комісія Президента з питань правової реформи

Набули чинності

Порядок перетину лінії розмежування

У серпні Кабінет Міністрів опублікував текст Постанови #815¹, якою визначається порядок перетину лінії розмежування на сході України. Постанова не вносить значних змін до існуючої процедури, яка передбачена Тимчасовим порядком Служби безпеки України (СБУ). Проте, новий порядок містить ряд важливих змін, які описані нижче.

Основні переваги та недоліки прийнятої Постанови

Позитивні зміни	Потребують уточнення	Викликають занепокоєння
Діти молодше 16 років, які проживають на непідконтрольних Уряду України територіях (НКТ) і не мали можливості оформити українське свідоцтво про народження, можуть перетнути контрольний пункт в'їзду/виїзду (КПВВ) у супроводі дорослого, який має документ, що посвідчує особу, виданий в Україні (включаючи національний паспорт або	Перелік товарів, заборонених для транспортування через лінію розмежування та перелік речей, які класифікуються як особисті, очікується від Міністерства тимчасово окупованих територій та ВПО (очікується, що ці повноваження будуть передані Міністерству ветеранів, тимчасово окупованих територій та ВПО).	Залишається дозвільна система перетину. Дозвіл може бути отриманий онлайн (на сайті СБУ) або особисто. Визначення терміну «особи, причетні до збройної агресії Російської Федерації» ² охоплює широке коло осіб. Оскільки багато громадян на НКТ працюють в установах, які вважаються «де-факто органами влади» (наприклад, органи

¹ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-vyizd-815>

² Термін «агресія» та «окупаційна адміністрація» тут використовується у значенні Закону #2268 (Закон України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях»).

паспорт для виїзду за кордон). Під час перетину КПВВ супроводжуючий дорослий має надати будь-який документ, який підтверджує факт народження дитини на НКТ.		соціального захисту, комунальні підприємства різних типів та навчальні заклади), такі особи можуть опинитися під загрозою затримання під час перетину лінії розмежування.
---	--	---

Прийняття даної Постанови є позитивним кроком для забезпечення належного регулювання перетину лінії розмежування особами, що постраждали внаслідок конфлікту. УВКБ ООН та його партнери здійснюватимуть моніторинг її виконання на КПВВ.

Зміни до процедури надання субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам

21 серпня Кабінет Міністрів затвердив текст Постанови #793³, якою вносяться зміни до процедури⁴ надання субвенцій місцевим бюджетам територій, що постраждали внаслідок конфлікту. Зміни вносяться до співвідношення фінансових внесків з державного і місцевих бюджетів: замість існуючої системи 50/50 вводиться співвідношення 70/30. Таким чином, 30% суми субвенцій для територій, що постраждали внаслідок конфлікту, покриватимуться з місцевого бюджету, а 70% - з державного бюджету. Завдяки цим субвенціям буде можливо покрити витрати на будівництво/відновлення приміщень, які використовуються як тимчасове житло для ВПО, а також на програмне забезпечення для оформлення ID карток та паспортів для виїзду за кордон для центрів надання адміністративних послуг уздовж лінії розмежування.

Така зміна у відсоткових пропорціях може мотивувати місцеві органи влади більш активно подаватися на отримання субвенцій. У разі їх виділення, субвенції сприятимуть загальному розвитку населених пунктів та територій, що постраждали внаслідок конфлікту, що матиме позитивний вплив на якість життя та доступ до різноманітних послуг для місцевого та переміщеного населення.

Зміни до процедури виплати пенсій ВПО, включаючи тих, хто відмовився від довідки ВПО

21 серпня Кабінет Міністрів прийняв Постанову #788⁵, якою вносяться зміни до Постанови #637 від 5 листопада 2014⁶ та Постанови #365 від 8 червня 2016⁷ щодо соціальних виплат ВПО. Після внесення даних змін, Постанова #365, яка стосується процедури верифікації та контролю, не буде застосовуватися до пенсійних виплат. Постанова #637 (щодо пенсій та соціальних виплат ВПО) містить відсылку на норму, яка надає повноваження територіальним підрозділам Пенсійного фонду України (ПФУ) призначати пенсії ВПО (включаючи тих, хто відмовився від довідки ВПО) на основі даних єдиного реєстру ВПО. Якщо ВПО (з довідкою або без) подає до підрозділу Пенсійного фонду заяву та документ, що посвідчує особу, з метою призначення, відновлення або проведення виплат пенсії, відповідний департамент має порівняти, чи співпадають дані у Пенсійному фонді та у єдиному реєстрі ВПО. Міністерство соціальної політики та ПФУ мають спільно розробити порядок обміну між цими базами для верифікації та перевірки даних.

³ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-vnesennya-zmini-do-punktu-4-p-793>

⁴ Ця процедура була визначена у Постанові Кабінету Міністрів #769 від 4 жовтня 2017 року. Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/769-2017-%D0%BF>

⁵ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-deyakih-postanov-kabinetu-ministriv-ukrayini-s210819>

⁶ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/637-2014-%D0%BF>

⁷ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/365-2016-%D0%BF>

У випадку отримання інформації ПФУ або його підрозділами, що особа повернулася на постійне місце проживання до НКТ Донецької або Луганської області або подала недостовірні дані, виплата пенсій призупиняється. Для відновлення виплат особа має подати заяву та пройти процедуру ідентифікації в Ощадбанку. Заборгованість з виплати пенсії має бути виплачена згідно з окремим порядком (який має розробити Кабінет Міністрів).

Відокремлення пенсій від інших соціальних виплат, які отримують ВПО, а також необов'язковість для осіб із зареєстрованим місцем проживання на НКТ, наявності довідки ВПО для отримання пенсії є позитивним зрушенням. Проте, цей новий механізм також може спричинити необґрунтовані призупинення пенсійних виплат на основі підзаконного акту, а не закону. Цей підхід неодноразово успішно оспорювався в судах по всій країні. Також, виплата пенсійної заборгованості все ще залежить від розробки спеціальних порядків низкою центральних органів влади, без встановлення чітких часових рамок для їх затвердження. Ці положення можуть знову спричинити необґрунтовані затримки у виплаті пенсійної заборгованості пенсіонерам ВПО.

Постанови для імплементації Закону про зниклих безвісти

У серпні Кабінет Міністрів затвердив дві постанови для імплементації Закону про зниклих безвісти, який був прийнятий у 2018 році.⁸

Постанова Кабінету Міністрів #726⁹ щодо ведення Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин ("Реєстр") була затверджена 14 серпня. Веденням Реєстру буде займатися Комісія з питань осіб, зниклих безвісти за особливих обставин (Комісія). Реєстр міститиме (1) відомості про осіб, зниклих безвісти за особливих обставин та (2) відомості про невпізнані останки осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, та пов'язані з ними речі. Відповідальні особи¹⁰ мають вносити відомості до Реєстру протягом 24 годин з моменту їх отримання.

Комісія може прийняти рішення надати інформацію з Реєстру щодо особи, яка вважається зниклою безвісти, родичам цієї особи та/або державним органам, задіяним у пошук зниклих безвісти осіб.

Ще одна Постанова #802 про порядок створення¹¹ та діяльності пошукових груп була прийнята¹² 21 серпня 2019 року. Основною функцією пошукових груп є пошук осіб, зниклих безвісти, пошук та вивезення останків та речей зниклих безвісти осіб у районі проведення Антитерористичної операції (АТО), Операції об'єднаних сил (ООС) та на НКТ. Пошукові групи мають передавати зібрані дані відповідальним особам, які можуть занести їх у Реєстр зниклих безвісти осіб.

Комісія також може дозволити пошуковим групам встановлювати контакти з особами та інституціями на НКТ, а також залучати представників громадських організацій у пошукову роботу. Пошукова робота проводиться через збір даних, опитування населення, вивчення місцевості, опрацювання інформації,

⁸ Більш детальну інформацію можна знайти в огляді законодавства УВКБ за травень 2018.

⁹ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-vedennya-yedinogo-reyestru-osib-zniklih-bezvisti-za-t140819>

¹⁰ Доступ до Реєстру надається Комісії та відповідальним особам у Національній поліції, СБУ, Міністерстві оборони, Державній службі з надзвичайних ситуацій, Національній гвардії, Міністерстві охорони здоров'я, Міністерстві регіонального розвитку, судах та місцевих органах виконавчої влади.

¹¹ Комісія має приймати рішення за погодженням з Національною поліцією, СБУ і Генеральним штабом Збройних Сил.

¹² Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-poryadku-utvorennya-ta-diyalnosti-poshukovih-t210819>

викладеної у зверненнях громадян щодо розшуку осіб, зниклих безвісти, обстеження ймовірних місць поховань та систематизації отриманої інформації для подальшого аналізу.

Інші події

Виборчий кодекс

28 серпня спікер Верховної Ради України підписав законопроект Виборчого кодексу #3112-1¹³. Президент України наклав вето на даний законопроект, зокрема, обґрунтовуючи це відсутністю належного механізму забезпечення реалізації виборчих прав окремими категоріями громадян, включаючи ВПО.¹⁴ За наявною інформацією, існуючий законопроект не містить положень щодо забезпечення виборчих прав ВПО на постійній основі (окрім можливості тимчасової зміни місця голосування на загальнонаціональних виборах). Існує можливість, що Верховною Радою будуть внесені відповідні зміни до даного законопроекту для реалізації ВПО повного спектру своїх виборчих прав.

Комісія Президента з питань правової реформи

7 серпня Президент підписав Указ #584/2019¹⁵, яким створюється Комісія з питань правової реформи – консультативно-дорадчий орган при Президентові України, основне завдання якого полягатиме у розробці пропозицій для розвитку правової системи України. До складу комісії входитимуть деякі державні службовці з центральних органів виконавчої влади, а також представники громадських організацій у сфері прав людини та академіки, які на волонтерських засадах працюватимуть у наступних робочих групах:

- підготовки пропозицій щодо внесення змін до Конституції України;
- розвитку законодавства про організацію судової влади та здійснення правосуддя;
- розвитку кримінального права;
- реформування кримінальної юстиції;
- розвитку юридичної освіти;
- реінтеграції тимчасово окупованих територій¹⁶ та її жителів.

КОНТАКТИ

Ел.пошта: ukrki@unhcr.org, Тел: +38 044 288-9710

ПОСИЛАННЯ

УВКБ ООН в Україні: www.unhcr.org.ua/en - Twitter:www.twitter.com/UNHCRUkraine

Facebook:www.facebook.com/UNHCRKyiv - Flickr:www.flickr.com/photos/unhcr_ukraine

¹³ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56671.

¹⁴ Повний текст Пропозицій Президента до законопроекту знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою):

http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66849

¹⁵ Повний текст знаходиться у вільному доступі онлайн (українською мовою): <https://www.president.gov.ua/documents/5842019-28949>

¹⁶ Термін «Тимчасово окуповані території» наведено з офіційного тексту нормативно-правового акту і не відображає позицію УВКБ ООН.